TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2007. gada 18. jūlijā *

Lieta C-277/05

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam,

ko *Conseil d'État* (Francija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2005. gada 18. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2005. gada 5. jūlijā, tiesvedībā

Société thermale d'Eugénie-les-Bains

pret

Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs P. Janns [*P. Jann*], tiesneši K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], E. Juhāss [*E. Juhász*] (referents), K. Šīmans [*K. Schiemann*] un E. Levits,

* Tiesvedības valoda — franču.

ģenerāladvokāts M. Pojarešs Maduru [*M. Poiares Maduro*],
sekretāre K. Štranca-Slavičeka [*K. Sztranc-Sławiczek*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2006. gada 4. jūlijā,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Société thermale d'Eugénie-les-Bains* vārdā — K. Vitons [*X. Vuitton*], *avocat*,

— Francijas valdības vārdā — Ž. de Bergess [*G. de Bergues*] un Ž. Grasija [*J. Gracia*], pārstāvji,

— Īrijas vārdā — D. O'Hagans [*D. O'Hagan*], pārstāvis, kam palīdz P. Makgerijs [*P. McGarry*], *BL*, un E. Ficsimonss [*E. Fitzsimons*], *SC*,

— Portugāles valdības vārdā — L. Fernandišs [*L. Fernandes*] un K. Lansa [*C. Lança*], pārstāvji,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — R. Liāls [*R. Lyal*] un M. Afonso [*M. Afonso*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus tiesas sēdē 2006. gada 13. septembrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 2. panta 1. punktu un 6. panta 1. punktu Padomes 1977. gada 17. maija Sestajā direktīvā 77/388/EEK par to, kā saskaņojami dalībvalstu tiesību akti par apgrozījuma nodokļiem — Kopēja pievienotās vērtības nodokļu sistēma: vienota aprēķinu bāze (OV L 145, 1. lpp., turpmāk tekstā — "Sestā direktīva").

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar prāvu starp *Société thermale d'Eugénie-les-Bains* (turpmāk tekstā — "*Société thermale*") un *Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie* [Ekonomikas, finanšu un rūpniecības ministriju] jautājumā par pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk tekstā — "PVN") piemērošanu rokasnaudai, ko *Société thermale* ir iekasējusi, rezervējot istabas, un ko tā ietur pēc dažu šādu rezervāciju atcelšanas.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesības

3 Atbilstoši Sestās direktīvas 2. panta 1. punktam PVN jāmaksā "par preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu, ko par atlīdzību attiecīgās valsts teritorijā veicis nodokļu maksātājs, kas kā tāds rīkojas".

4 Šīs direktīvas 6. panta 1. punktā ir noteikts:

"1. "Pakalpojumu sniegšana" nozīmē jebkuru darījumu, kas nav preču piegāde 5. panta izpratnē.

Šādi darījumi cita starpā var ietvert:

[..]

— pienākumu atturēties no kādas darbības vai pieļaut kādu darbību vai situāciju,

[..]."

5 Atbilstoši tās pašas direktīvas 11. panta A daļas 1. punkta a) apakšpunktam nodokļa bāze pakalpojumu sniegšanai ir "visa summa, kas veido atlīdzību, kuru [..] [pakalpojumu sniedzējs] ir saņēmis vai kura tam jāsaņem no [..] klienta vai trešās personas par [..] [šādiem darījumiem] [..]".

Valsts tiesības

6 Atbilstoši *Code général des impôts* [Vispārējā nodokļu kodeksa] 256.-I pantam PVN ir jāmaksā par kustamu lietu piegādi un pakalpojumu sniegšanu, ko par atlīdzību veicis nodokļu maksātājs, kurš kā tāds rīkojas.

7 Minētā kodeksa 256.-IV-1. pantā ir paredzēts, ka darījumus, kas nav preču piegādes, uzskata par pakalpojumu sniegšanu.

8 *Code de la consommation* [Patērētāju kodeksa] L. 114-1. pants, kurš izriet no 3-1. panta 1992. gada 18. janvāra likumā Nr. 92-60, ar ko pastiprina patērētāju tiesību aizsardzību, ir šāds:

"Ja līgumā nav noteikts citādi, summas, kas iemaksātas avansa veidā, ir rokasnauda, tādējādi katra līgumslēdzēja puse var atkāpties no saistības; tādā gadījumā patērētājs zaudē rokasnaudu un uzņēmējs to atlīdzina divkāršā apmērā."

9 Atbilstoši *Code civil* [Civilkodeksa] 1590. pantam, ja pirkuma priekšlīgums ir apstiprināts ar rokasnaudu, katra līgumslēdzēja puse var no tā atteikties; tādā gadījumā rokasnaudas devējs rokasnaudu zaudē un rokasnaudas saņēmējs to atlīdzina divkāršā apmērā.

Pamata prāva un prejudiciālais jautājums

10 *Société thermale*, kas reģistrēta Eiženīlebēnā [*Eugénie-les-Bains*] (Francija), nodarbojas ar ūdensdziedniecības iestāžu apsaimniekošanu, aptverot arī viesnīcu un ēdināšanas darbības. Šī sabiedrība saņem summas, kas iemaksātas avansa veidā, kūrorta klientiem rezervējot uzturēšanās [laiku]. Šīs summas vai nu atskaita no vēlākā maksājuma par uzturēšanās pakalpojumiem, vai arī — gadījumā, ja kūrorta klienti atsauc uzturēšanos, — tās ietur minētā sabiedrība.

11 1992. gadā *Société thermale* tika veikta grāmatvedības pārbaude par laika posmu no 1989. gada 1. janvāra līdz 1992. gada 30. aprīlim. Pēc šīs pārbaudes nodokļu administrācija atzina, ka rokasnaudai, ko *Société thermale* ir iekasējusi, rezervējot uzturēšanās [laiku], un ko tā ir ieturējusi pēc tam, kad klienti ir atcēluši rezervāciju, ir jāpiemēro PVN. 1994. gada 8. decembrī no *Société thermale* par minēto laika posmu tika pieprasīti papildu nodokļu maksājumi FRF 84 054 (EUR 12 814) apmērā. Minētā sabiedrība vērsās nodokļu administrācijā ar sūdzību; šī sūdzība tika noraidīta 1995. gada 14. februārī.

12 Par šo lēmumu *Société thermale* cēla prasību *Tribunal administratif de Pau* [Po Administratīvajā tiesā, Francijā]. Šī prasība tika noraidīta ar 1999. gada 18. novembra spriedumu. Minētā tiesa uzskatīja, ka, tā kā klienta atteikšanās gadījumā *Société thermale* ietur rokasnaudu, šī rokasnauda ir samaksa par pakalpojumu, kas ietver klienta uzņemšanu, klienta rezervācijas dokumentu sagatavošanu un saistības uzņemšanos rezervēt viņam uzturēšanās [laiku].

13 *Société thermale* iesniedza apelācijas sūdzību par šo spriedumu *Cour administrative d'appel de Bordeaux* [Bordo Administratīvajā apelācijas tiesā], kas ar 2003. gada 18. novembra spriedumu noraidīja iesniegto prasību. Nospriežot, ka attiecībā uz

rokasnaudu, ko iemaksājuši šīs sabiedrības klienti un ko tā ietur rezervācijas atcelšanas gadījumā, bija jāpiemēro PVN, minētā tiesa atzina, ka minētā rokasnauda šādā gadījumā ir jāuzskata par tiešu atlīdzību un samaksu par atsevišķi nosakāmu pakalpojumu sniegšanu, kuros ietilpst klienta dokumentu sagatavošana, kā arī klienta uzturēšanās [laika] rezervācija.

14 *Société thermale*, apgalvojot, ka šī rokasnauda ir jāuzskata par kompensāciju, kas iemaksāta, lai atlīdzinātu kaitējumu, kurš tai nodarīts ar klientu neierašanos, un tādējādi uz šo rokasnaudu neattiecas PVN, lūdza *Conseil d'État* [Valsts padomei] atcelt minēto spriedumu.

15 *Conseil d'État* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai summas, kas kā rokasnauda iemaksātas saistībā ar pirkuma līgumiem par tādu pakalpojumu sniegšanu, kuriem piemēro [PVN], ja pircējs izmanto tam sniegto atkāpšanās iespēju un ja pārdevējs šīs summas ietur, ir uzskatāmas par samaksu par rezervēšanu un tādējādi tām piemēro [PVN], vai arī tās ir uzskatāmas par kompensāciju par līguma laušanu, ko maksā, atlīdzinot kaitējumu, kurš nodarīts ar klienta neierašanos, bez tiešas saiknes ar kādu no pakalpojumiem, ko sniedz par atlīdzību, un tādējādi tām nepiemēro minēto nodokli?"

Par prejudiciālo jautājumu

16 Ar minēto jautājumu iesniedzējtiesa pēc būtības vēlas noskaidrot, vai summas, ko klients kā rokasnaudu ir iemaksājis tūristu mītnes vadītājam, gadījumā, ja klients izmanto tam piedāvāto atkāpšanās iespēju un ja [tūristu mītnes] vadītājs šīs summas

ietur, ir jāuzskata par samaksu par rezervēšanu, kam piemēro PVN, vai arī par fiksētu kompensāciju par līguma laušanu, ko maksā, atlīdzinot kaitējumu, kurš nodarīts ar klienta neierašanos, [un] kam nepiemēro minēto nodokli.

17 Vispirms ir jāuzsver, ka, pirmkārt, rokasnaudas jēdziena definīcija dažādās dalībvalstīs var būt atšķirīga un, otrkārt, ar rokasnaudu saistītās atkāpšanās iespējas izmantošana var radīt dažādas sekas atkarībā no piemērojamām valsts tiesībām. No Francijas valdības apsvērumiem izriet, ka Francijas tiesībās minētās iespējas izmantošana personai, kas no līguma atsakās, principā nerada nekādas sekas saistībā ar līguma neizpildi, bet vairākās dalībvalstīs šādā gadījumā pastāv iespēja prasīt zaudējumu atlīdzību, kas pārsniedz ieturētās rokasnaudas summu.

18 Saistībā ar šo lietu tiek aplūkots gadījums, kad līgumslēdzējai pusei, kas iemaksājusi rokasnaudu, ir iespēja atkāpties no saistības, zaudējot rokasnaudu; otrai līgumslēdzējai pusei ir šāda pati iespēja, atlīdzinot rokasnaudu divkāršā apmērā; netiek aplūkotas tiesības, uz kādām viena līgumslēdzēja puse var norādīt pēc tam, kad otra ir izmantojusi minēto iespēju.

19 No Tiesas judikatūras izriet, ka uz prejudiciālajā jautājumā formulēto pirmo risinājumu var apstiprinoši atbildēt tikai tad, ja starp sniegto pakalpojumu un saņemto atlīdzību pastāv tieša saikne, atbilstoši kurai samaksātās summas ir faktiska atlīdzība par atsevišķi nosakāmu pakalpojumu, kurš sniegts, pastāvot juridiskām attiecībām, saskaņā ar kurām savstarpēji tiek sniegti pakalpojumi (šajā sakarā skat. 1988. gada 8. marta spriedumu lietā 102/86 *Apple and Pear Development Council*, *Recueil*, 1443. lpp., 11., 12. un 16. punkts; 1994. gada 3. marta spriedumu lietā C-16/93 *Tolsma*, *Recueil*, I-743. lpp., 14. punkts; 2002. gada 21. marta spriedumu lietā C-174/00 *Kennemer Golf*, *Recueil*, I-3293. lpp., 39. punkts, un 2006. gada 23. marta spriedumu lietā C-210/04 *FCE Bank*, Krājums, I-2803. lpp., 34. punkts).

20 Nākas konstatēt, ka šajā lietā minētie nosacījumi nav izpildīti.

21 Līguma noslēgšana un tādējādi juridiskas saiknes esamība starp līgumslēdzējām pusēm parasti nav atkarīga no rokasnaudas iemaksas. Tā kā rokasnauda nav līguma par izmitināšanu būtiska sastāvdaļa, tā ir tikai šī līguma fakultatīva sastāvdaļa, kas saistīta ar līgumslēdzēju pušu līgumu slēgšanas brīvību.

22 Klients var vēstulē vai pat mutiski lūgt rezervēt uzturēšanās [laiku]; tūristu mītnes vadītājs atkarībā no tā līgumu slēgšanas prakses šo lūgumu var pieņemt ar vēstuli vai pat mutiski, neprasot rokasnaudu. Rezervācijas lūguma akcepts ar šādiem noteikumiem tomēr rada starp līgumslēdzējām pusēm juridisku saikni, kas ietver attiecīgā [tūristu mītnes] vadītāja pienākumu sagatavot dokumentus uz šī klienta vārda un rezervēt viņam uzturēšanās [laiku].

23 Arī klienta veiktu rokasnaudas iemaksu un tūristu mītnes vadītāja pienākumu neslēgt ar citu personu tādu līgumu, kas [šim vadītājam] neļautu izpildīt saistību, kuru tas uzņēmies pret klientu, pretēji tam, ko apgalvo Francijas valdība, nevar kvalificēt kā savstarpēju pakalpojumu sniegšanu, jo šādā gadījumā minētais pienākums tieši izriet no līguma par izmitināšanu, nevis no rokasnaudas iemaksas.

24 Atbilstoši civiltiesību vispārējiem principiem katrai līgumslēdzējai pusei ir jāpilda līgums un jāsniedz tajā paredzētais pakalpojums. Pienākums pildīt šo līgumu tātad neizriet no cita līguma noslēgšanas īpaši šādā nolūkā. Minētā līguma faktiskas izpildes pienākums nav atkarīgs arī no iespējamas kompensācijas vai kavējuma naudas, ķīlas vai rokasnaudas, bet gan izriet no paša līguma.

25 Pēc rezervācijas, kad tūristu mītnes vadītājs sniedz pakalpojumu, par kuru notikusi vienošanās, tas tikai pilda ar klientu noslēgto līgumu saskaņā ar principu, ka līgumi ir jāpilda. Tādējādi šī pienākuma izpildi nevar kvalificēt kā atlīdzību par iemaksāto rokasnaudu.

26 Tā kā rezervēšanas pienākums izriet no paša līguma par izmitināšanu, nevis no iemaksātās rokasnaudas, starp sniegto pakalpojumu un saņemto atlīdzību nav tiešas saiknes (iepriekš minētie spriedumi lietā *Apple and Pear Development Council*, 11. un 12. punkts; lietā *Tolsma*, 13. punkts, kā arī lietā *Kennemer Golf*, 39. punkts). Apstāklis, ka tad, ja rezervētā istaba tiek izmantota, rokasnaudas summu atskaita no maksas par minēto istabu, apstiprina to, ka šī rokasnauda nevar būt atlīdzība par neatkarīga un atsevišķi nošķirama pakalpojuma sniegšanu.

27 Tā kā rokasnauda nav atlīdzība par neatkarīga un atsevišķi nošķirama pakalpojuma sniegšanu, tad, lai dotu iesniedzējtiesai atbildi, ir jāpārbauda, vai šī rokasnauda ir kompensācija par līguma laušanu, ko maksā, atlīdzinot kaitējumu, kurš nodarīts ar klienta atkāpšanos [no līguma].

28 Šajā sakarā jāatgādina, ka līgumslēdzējas puses, ievērojot obligātos noteikumus un sabiedrisko kārtību, var brīvi noteikt savu juridisko attiecību saturu, to skaitā sekas, kādas iestājas iespējamā atkāpšanās gadījumā vai pienākumu neizpildes gadījumā. Tomēr tā vietā, lai sīki noteiktu pienākumus, [līgumslēdzējām pusēm] ir iespēja atsaukties uz dažādiem civiltiesību instrumentiem.

29 Līgumslēdzējas puses noslēgtajā līgumā noteikto pienākumu neizpildes gadījumā var paredzēt klauzulas par kompensāciju vai kavējuma naudu, ķīlu vai rokasnaudu. Tā kā tās visas ir paredzētas līgumslēdzēju pušu līgumisko pienākumu pastiprināšanai un tā kā daži no to mērķiem ir vienādi, tad šiem instrumentiem ir īpašas pazīmes.

30 Konkrēti, attiecībā uz rokasnaudu ir jāatgādina, ka, pirmkārt, tā ir zīme, ka ir noslēgts līgums, jo rokasnaudas iemaksa rada prezumpciju par šī līguma esamību. Otrkārt, rokasnauda mudina līgumslēdzējas puses pildīt minēto līgumu, jo līgumslēdzēja puse, kas rokasnaudu iemaksājusi, var zaudēt attiecīgo summu, [bet] otrai līgumslēdzējai pusei, ja tā ir vainojama līguma neizpildē, attiecīgā gadījumā šī summa ir jāatlīdzina divkāršā apmērā. Treškārt, rokasnauda ir fiksēta kompensācija par līguma laušanu, jo tās iemaksa atbrīvo vienu līgumslēdzēju pusi no pienākuma pierādīt tai nodarītā kaitējuma apmēru gadījumā, ja otra līgumslēdzēja puse atsakās pildīt līgumu.

31 Rokasnaudas iemesls viesnīcu nozarē principā ir tāds, kā raksturots iepriekš; tātad tā ir paredzēta kā zīme tam, ka ir noslēgts līgums, kā mudinājums to pildīt un kā iespējama fiksēta kompensācija.

32 Gadījumā, ja līguma [izpilde] norit pienācīgi, rokasnaudu atskaita no tūristu mītnes vadītāja sniegto pakalpojumu cenas, un tātad uz to attiecas PVN, savukārt rokasnaudas ieturēšana, par ko ir pamata lieta, ir sekas, kādas rodas, ja klients izmanto tam piedāvāto atkāpšanās iespēju, un tādējādi tā ir kompensācija minētajam [tūristu mītnes] vadītājam par klienta atteikšanos. Šāda kompensācija nav atlīdzība par pakalpojumu sniegšanu, un tā neietilpst PVN bāzē (šajā sakarā attiecībā uz kavējuma naudu skat. 1982. gada 1. jūlija spriedumu lietā 222/81 *BAZ Bausystem*, *Recueil*, 2527. lpp., 8.–11. punkts).

33 Pretēji Portugāles valdības apgalvojumiem šo konstatējumu nemaina nedz fakts, ka vairumā gadījumu nodarītā kaitējuma apmērs un ieturētās rokasnaudas summa nav vienādi, nedz iespējamība, ka istabas, kas ir atbrīvojušās atteikšanās dēļ, var ieņemt jauni klienti. Attiecībā uz fiksētu kompensāciju nav nekā neparasta tajā, ka minētā kaitējuma apmērs var pārsniegt rokasnaudas summu, ko ieturējis tūristu mītnes vadītājs, vai arī ka minētais apmērs var būt mazāks par šo summu.

34 Turklāt noteikums, saskaņā ar kuru tad, ja līguma neizpildē ir vainojams tūristu mītnes vadītājs, [tam] iemaksātā rokasnauda ir jāatlīdzina divkāršā apmērā, pastiprina to, ka tā ir kvalificējama kā fiksēta kompensācija par līguma laušanu, nevis kā samaksa par pakalpojuma sniegšanu. Šādā gadījumā minētā [tūristu mītnes] vadītāja klients acīmredzami nesniedz nekādus pakalpojumus [šim vadītājam].

35 Tā kā, pirmkārt, rokasnaudas iemaksa nav atlīdzība, ko tūristu mītnes vadītājs iekasētu kā faktisku atlīdzību par klientam sniegtu neatkarīgu un atsevišķi nošķiramu pakalpojumu, un, otrkārt, rokasnaudas ieturēšana, kas notiek sakarā ar šī klienta atteikšanos, ir vērsta uz to, lai kompensētu līguma neizpildes sekas, tad ir jāuzskata, ka nedz uz rokasnaudas iemaksu, nedz tās ieturēšanu, nedz arī uz tās atlīdzināšanu divkāršā apmērā neattiecas Sestās direktīvas 2. panta 1. punkts.

36 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Sestās direktīvas 2. panta 1. punkts un 6. panta 1. punkts ir interpretējami tādā veidā, ka summas, kas kā rokasnauda iemaksātas saistībā ar līgumiem par tādu viesnīcu pakalpojumu sniegšanu, kuriem piemēro PVN, ja klients izmanto tam sniegto atkāpšanās iespēju un ja tūristu mītnes vadītājs šīs summas ietur, ir uzskatāmas par fiksētu kompensāciju par līguma laušanu, ko maksā, atlīdzinot kaitējumu, kurš nodarīts ar klienta neierašanos, bez tiešas saiknes ar kādu no pakalpojumiem, ko sniedz par atlīdzību, un tādējādi tām nepiemēro šo nodokli.

Par tiesāšanās izdevumiem

37 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

2. panta 1. punkts un 6. panta 1. punkts Padomes 1977. gada 17. maija Sestajā direktīvā 77/388/EEK par to, kā saskaņojami dalībvalstu tiesību akti par apgrozījuma nodokļiem — Kopēja pievienotās vērtības nodokļu sistēma: vienota aprēķinu bāze, ir interpretējami tādā veidā, ka summas, kas kā rokasnauda iemaksātas saistībā ar līgumiem par tādu viesnīcu pakalpojumu sniegšanu, kuriem piemēro pievienotās vērtības nodokli, ja klients izmanto tam sniegto atkāpšanās iespēju un ja tūristu mītnes vadītājs šīs summas ietur, ir uzskatāmas par fiksētu kompensāciju par līguma laušanu, ko maksā, atlīdzinot kaitējumu, kurš nodarīts ar klienta neierašanos, bez tiešas saiknes ar kādu no pakalpojumiem, ko sniedz par atlīdzību, un tādējādi tām nepiemēro šo nodokli.

[Paraksti]